

14.02.2013

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ МР
ТИЈАНЕ ВАСИЉЕВИЋ СТОКИЋ ПОД НАСЛОВОМ „МЕТАЛИНГВИСТИЧКА
КОМПЕТЕНЦИЈА У НАСТАВИ ПРЕВОЂЕЊА НА УНИВЕРЗИТЕТСКОМ НИВОУ
(НА МАТЕРИЈАЛУ ЕНГЛЕСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА)“**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију</p> <p>На седници Наставно научног већа Филолошког факултета одржаној 31. октобра 2012. изабрана је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације мр Тијане Васиљевић Стокић под насловом „Металингвистичка компетенција у настави превођења на универзитетском нивоу (на материјалу енглеског и српског језика)“.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Весна Половина, редовни професор (датум избора у звање редовног професора 18.05.2001, уже научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика), Филолошки факултет Универзитета у Београду</p> <p>2. Др Маја Миличевић, доцент (датум избора у звање доцента 07.12. 2010, уже научна област Општа лингвистика, предмет Примењена Лингвистика), Филолошки факултет Универзитета у Београду</p> <p>3. Др Зорка Кашић, редовни професор (датум избора у звање редовног професора 04.11.2002, уже научна област Лингвистика, предмет Лингвистика, Фонетика), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Тијана (Ђорђе) Васиљевић Стокић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република:</p> <p>11.10.1978, Добој, БиХ</p>

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

06. 2. 2009. Филозофски факултет Универзитета у Бања Луци, „Елементи англосаксонске културе у уџбеницима енглеског језика за средњу школу на подручју Републике Српске (Општелингвистички аспекти)“

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Лингвистика

Кратка биографија:

Тијана Васиљевић Стокић је рођена 11.10.1978. у Добоју, БИХ. 2003. године завршила је Филолошки факултет у Београду, одсјек за енглески језик и књижевност. Године 2009. одбранила је магистарски рад на тему „Елементи англосаксонске културе у уџбеницима енглеског језика за средњу школу на подручју Републике Српске (Општелингвистички аспекти)“ на Филозофском факултету у Бањој Луци и стекла звање магистра филолошких наука

Ради као професор енглеског језика и књижевности у Гимназији „Јован Дучић“ у Добоју. Радила је као дугогодишњи сарадник на Слобомир П Универзитету, на предметима Основе енглеског језика 1 и 2, Писмено и усмено превођење. Претходни избори у наставна и научна знања: виши асистент на Педагошком факултету Универзитета у Зеница 2011 и виши асистент на Универзитету Слобомир П, Бијељина 2010.

Учествовала је на многим домаћим и међународним конференцијама гдје је излагала радове из области примјењене лингвистике, настава страног језика и превођења. Објавила је и већи број радова у домаћим и међународним часописима.

Посједује рјешење министарства правде Републике Српске о сталном судском тумачу за енглески језик.

Удата, мајка троје дјеце.

Списак објављених радова:

1.) Vasiljević Stokić, T. (2012). Techniques for teaching Very Young Children. U Zborniku radova sa međunarodne konferencije *Conference Proceedings, No. 11, Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Teaching English to Young Learners*. Педагошки факултет, Јагодина. Универзитет у Крагујевцу. 75-82.

2.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Облици и врсте превођења у историји преводаштва. Часопис *Радови Филозофског факултета Пале*, Универзитет у Источном Сарајеву. Бр. 13, књига 1. 743-747.

3.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Проблеми еквиваленције у настави превођења као резултат социокултурних разлика између изворног и циљног језика. Зборник радова са научног скупа *Наука и Идентитет*, Филозофски факултета Пале, Универзитет у Источном Сарајеву. Бр. 13, књига 1. 743-747.

4.) Васиљевић Стокић, Т. (2011). Родна равноправност и заступљеност у уџбеницима енглеског језика за средње школе. Зборник радова са V

међународног научног скупа *Српски језик, књижевност и уметност*, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу. Универзитет у Крагујевцу. књига 2. Жене: Род, идентитет, књижевност. 675-681..

5.) Васиљевић Стокић, Т. (2011). Енглески језик- глобални језик. Зборник радова са научног скупа *Наука и Политика*, Филозофски факултета Пале, Универзитет у Источном Сарајеву., књига 5/1, 169-175.

6.) Васиљевић Стокић, Т. (2011). Језик и идентитет- англосрпски језик. Зборник са научног скупа *Научна и духовна утемељеност друштвених реформи*. Филозофски факултет, Универзитет у Бања Луци. 126-131.

7.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Језичке вјештине говорења у настави страног језика и вјежбе које подстичу вјештину говорења. *Наука*, часопис Слобомир П Универзитета за хуманистичке науке, година 1, вол. 1 31-39

8.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Проблеми превођења у настави страног језика на универзитетском нивоу. Часопис из области културе, науке, умјетности и образовања *Значења*, бр. 67. 165-173

9.) Бранковић, В. и Васиљевић Стокић, Т. (2010). О пореклу и развоју кантри музике. Часопис из области културе, науке, умјетности и образовања *Значења*, бр. 67. 215-225.

10.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Развијање комуникативне способности код ученика који уче енглески као страни. Зборник радова са III међународног научно-стручног скупа *Едукација наставника за будућност*. Педагошки факултет у Зеници, Универзитет у Зеници. 485-492.

11.) Васиљевић Стокић, Т. (2009). Повезаност језика и културе у настави страног језика. *Узданица*, часопис за језик, књижевност, умјетност и педагошке науке, година VI, бр. 1. Педагошки факултет, Јагодина. Универзитет у Крагујевцу. 182-186.

12.) Васиљевић Стокић, Т. (2009). Култура као фактор у настави енглеског језика. Часопис *Радови Филозофског факултета Пале*, Универзитет у Источном Сарајеву. Бр. 13, књига 1. 279-286

Излагања на научним скуповима (саопштења штампана у изводу):

1.) Vasiljević Stokić, T. & Jovanović, V. (2012). Globalizacija jezika. The International Conference on Social and Technological Development. September 28-29, University of Business Engineering and Management, Banja Luka.

2.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Кратак историјски преглед доприноса појединаца у подучавању страних језика. IV међународно научно-стручни скуп о едукацији наставника *Едукација за будућност*. (24.i 25.05.2012). Педагошки факултет у Зеници, Универзитет у Зеници.

- 3.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Настава граматике у комуникативном приступу: традиција, теорија и пракса. Научни скуп *Наука и традиција* (18. и 19.05.2012.) Филозофски факултета Пале, Универзитет у Источном Сарајеву.
- 4.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Интеркултурални сензибилитет ученика средње школе. Научни скуп *Језик, књижевност и вредности* (27. и 28.04.2012). Филозофски факултет, Ниш, Универзитет у Нишу.
- 5.) Васиљевић Стокић, Т. (2011). Проблеми еквиваленције у настави превођења као резултат социокултурних разлика између изворног и циљног језика. Научни скуп *Наука и Идентитет*, (21.-22.05.2011). Филозофски факултета Пале, Универзитет у Источном Сарајеву. Бр. 13, књига 1. 743-747.
- 6.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Однос експлицитног и имплицитног граматичког знања студената и њихов утицај на усвајање граматике енглеског језика у настави превођења на универзитетском нивоу. (26. и 27. 11. 2010). Међународно научни скуп *Филолошка истраживања данас*, Филолошки факултет, Универзитет у Београду.
- 7.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Родна равноправност и заступљеност у уџбеницима енглеског језика за средње школе. Међународног научног скупа *Српски језик, књижевност и уметност*, 29-30. X Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу. Универзитет у Крагујевцу.
- 8.) Vasiljević Stokić, T. (2010). Techniques for teaching Very Young Children. 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE.(June 4-5, 2010). Педагошки факултет, Јагодина. Универзитет у Крагујевцу.
- 9.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Енглески језик- глобални језик. Научни скуп *Наука и Политика*, (22-23.05.2010.) Филозофски факултета Пале, Универзитет у Источном Сарајеву.
- 10.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Развијање комуникативне способности код ученика који уче енглески као страни. III међународно научно-стручни скуп *Едукација наставника за будућност*. (22-23.04.2010). Педагошки факултет у Зеници, Универзитет у Зеници.
- 12.) Васиљевић Стокић, Т. (2009). Језик и идентитет- англосрпски језик. X Научни скуп Бањалучки новембарски сусрети.(27-28.11.2009.) *Научна и духовна утемељеност друштвених реформи*. Филозофски факултет, Универзитет у Бања Луци.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Металингвистичка компетенција у настави превођења на универзитетском нивоу (на материјалу енглеског и српског језика)“.

IV	<p>ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.</p> <p>Докторска теза Тијане Васиљевић Стокић има 232 стране. Чине је следеће целине:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Насловна страна на српском језику; - Насловна страна на енглеском језику; - Страна са подацима о ментору и члановима комисије; - Изјава захвалности; - Резиме са кључним речима на српском језику, у коме су описани предмет и циљеви истраживања, методологија, најзначајнији резултати и закључци; - Резиме са кључним речима на енглеском језику; - Садржај; - Текст дисертације - Основни текст дисертације има 194 страна и састоји се од следећих 12 поглавља: <ol style="list-style-type: none"> 1. Уводна разматрања (7 страна) Теоријски дио рада (од 2.-7. поглавља) 2. Језичке компетенције и металингвистичка компетенција (6 страна) 3. Превођење и преводилачка компетенција (6 страна) 4. Настава превођења (6 страна) 5. Настава граматике (7 страна) 6. Експлицитна и имплицитна настава граматике (11 страна) 7. Настава вокабулара (2 стране) Емпиријски дио рада (од 8.-11. поглавља) 8. Популација и узорак истраживања (5 страна, 3 табеле) 9. Грешке у превођењу – Лексичко-семантичка обрада и статистичка анализа (44 страна, 18 табела) 10. Грешке у превођењу – синтаксичко-морфолошка обрада и анализа (II година) (46 страна, 73 примера грешака у преводима) 11. Грешке у превођењу – синтаксичко-морфолошка обрада и анализа (III година) (49 страна, 86 примера грешака у преводима) 12. Закључак (5 страна) - Литература, сачињена од 202 библиографске јединице; - Прилози (2 текста на енглеском и српском који су послужили као основа у тестирању студената у току истраживања); - Биографија ауторке; - Изјаве (изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада, изјава о коришћењу).
V	<p>ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p>
	<p>Докторска дисертација мр Тијане Васиљевић Стокић бави се металингвистичком компетенцијом у настави превођења на универзитетском нивоу (на материјалу енглеског и српског језика). Предмет њеног истраживања је металингвистичка компетенција или металингвистичко знање у настави превођења као посебна врста студентовог експлицитног знања о језику у вези са синтаксичким, морфолошким, лексичким, прагаматичким и фонолошким карактеристикама страног језика којег учи. Ослањајући се на радове који су се бавили овом проблематиком у домаћој и свјетској литератури, а полазећи од претпоставке да је металингвистичко знање врста експлицитног знања које се односи на појединца у вези са страним језиком којег учи, кандидаткиња је за циљ овога истраживања поставила да се</p>

утврди различитост метода и приступа граматичким инструкцијама, да се испита да ли вежбе и активна интеракција са наставником утичу на развој металингвистичке компетенције у настави превођења на универзитетском нивоу, да се испита утицај вежби употребе двојезичних речника и повратне информације од стране предметног наставника у вези са задацима превођења на материјалу енглеског и српског језика на усвајање вокабулара у енглеском језику, да се утврди да ли употреба двојезичних речника уз активну интеракцију са предметним наставником битно доприноси смањењу грешака у избору правилних еквивалената, да се утврди да ли интеракција наставника са студентима и повратна информација у вези са њиховим грешкама има више ефекта на тачност употребе граматичких структура, да се утврди значај интензивне наставе граматике уз јасно истицање утицаја граматичких правила на експлицитно граматичко знање студента и да се утврди да ли адекватна повратна информација у адекватно време може да буде од користи у настави превођења. Рад је заснован на опсежном, темељно осмишљеном и пажљиво спроведеном истраживању корпусу којег чине преводи студената (преводи са енглеског и српског језика).

Добијени резултати указују на то да је металингвистичка компетенција или металингвистичко знање у настави превођења као посебна врста студентовог експлицитног знања о језику, важан аспект наставе. На основу добијених резултата емпиријског истраживања доказано је да метајезичка способност игра битну улогу у бирању стратегије употребе рјечника. Анализа грешка са морфосинтаксичког аспекта такође показује да извесну предност у преводилачкој вештини и знању имају такође студенти који су имали више експлицитних објашњења и више активности у којима се инсистирало на усвајању и знању експлицитних лексичких и граматичких правила. Према томе, може се закључити да ово истраживање показује да подизање граматичке свести олакшава стицање преводилачке компетенције у настави страног језика на универзитетском нивоу.

Структура дисертације у потпуности одговара стандардима радова заснованих на емпиријским истраживањима. Чине је увод, у коме су приказани тема, основни циљеви и претпоставке истраживања, поглавље посвећено теоријском оквиру и прегледу релевантне литературе, поглавље које описује методологију истраживања, поглавље о резултатима истраживања, поглавље посвећено дискусији добијених резултата и закључак, у коме се резимирају најважнија открића, изводе импликације и наводе питања која би могла бити полазна тачка будућих истраживања, као и могуће примене добијених података.

1. Уводна разматрања

У првом поглављу, кандидаткиња даје каратак преглед предмета истраживања, циљеви, хипотезе и методе истраживања, а највише пажње у овом одељку посвећено је досадашњој литератури у којој су приказани резултати аналогних истраживања о односу експлицитне и имплицитне наставе граматике и вокабулара на, углавном, опште знање страног језика код студентске популације.

Теоријски дио рада

2. Језичке компетенције и металингвистичка компетенција

Теоријски део рада (од 2. до 7. поглавља) посвећен је разматрањима релевантних појмовних разграничења у лингвистичкој литератури о компетенцији, превођењу, настави вокабулара и граматике. Тако у поглављу под називом Језичке компетенције и металингвистичка компетенција ауторка показује да, док се у теоријској лингвистици појам

језичке компетенције и перформанције, односно комуникативне компетенције разграничавају, у методичкој литератури се под лингвистичком компетенцијом, знањем језика, понекад подразумева и металингвистичка компетенција као знање о језику. Ипак већина аутора издваја металингвистичку компетенцију, као својеврсно познавање и способност анализирања језика, а она опет има и даљу поделу на металингвистичке поткомпетенције везане за језичке нивое и друге аспекте језичке делатности,

3. Превођење и преводилачка компетенција

У трећем поглављу Тијана Васиљевић Стокић представља различите дефиниције превођења, подразумевајући да се ради о компетенцији која обухвата различите капацитете, знања, вјештине и ставове које преводилац поседује или треба да поседује.

4. Настава превођења

У четвртном поглављу ауторка даје сажет преглед статуса које је превођење као посебна вештина имала у настави страног језика кроз вековну традицију учења страних језика до данас, затим какви се проблеми јављају у настави превођења и то с обзиром на тешкоће које могу настати због различитих лексичких, синтаксичких, културних и других чинилаца. Стога је трагање за еквиваленцијом у преводима урађена обимна литература а управо из те веома комплексне проблематике произилази и низ питања која се односе на наставне процесе који обухватају превођење.

5. Настава граматике

У петом поглављу кандидаткиња указује на чињеницу да је улога граматике код учења страног језика доживела у историји наставе страног језика различите процене. Методика учења се кретала од екстремног граматичког дрила с једне стране (присталице граматичко-преводилачке методе) до потпуног негирања граматике с друге стране (присталице директне методе). После периода граматичко-преводилачке методе и доминантности граматике уследила је реакција која је граматику готово потпуно избацила из процеса учења страних језика. Седамдесетих година двадесетог века долази период када је граматика поново интегрисана у целокупан процес учење страног језика (присталице комуникативне методе), али постоји доста неслагања на који начин је треба интегрисати. То је питање којим су се бавили многи теоретичари, од оних који сматрају да настава граматике не доприноси значајно учењу језика до других, који у својим истраживањима закључују да постоје јасни докази који говоре у прилог настави граматике, која не треба да се базира искључиво на форми, већ и на значењу и употреби различитих граматичких структура.

6. Експлицитна и имплицитна настава граматике

Управо због горе наведених дилема, у шестом поглављу ауторка презентира расправу о томе да ли граматика треба уопште да се предаје експлицитно, јер се поставља питање ефикасности такве наставе. Настава експлицитне граматике постојала је у различитим облицима током читавог двадесетог века, иако је педагогија осамдесетих и деведесетих година прошлог века наставила да посматра наставу граматике са одређеном обзиривошћу, као што се и може видети не само у радовима теоретичара, него и из планова и програма, из уџбеника, испита итд. Најважније питање које се поставља је: уколико се граматика предаје експлицитно може ли она онда да постане аутоматска и да се језик разуме и произведе без

константног прибегавања правилима која и производе експлицитно знање на првом месту. Супротно томе, може ли се размишљати о језику који се усвоји имплицитно онда када то од њега захтева нека ситуација или задатак? Сматра се да се имплицитно учење језика дешава се за време флуентног разумијевања и производње. Експлицитно учење језика се јавља у свесним напорима разумевања значења, почетка разговора и неким другим специфичним ситуацијама.

Они аутори који заступају став да експлицитне наставе граматике мора имати своје место у настави страног језика инсистирају на важности подучавања правила и граматичких структура управо у циљу развијања комуникативне компетенције, јер се и она, комуникативна компетенција, дефинише као синтеза знања основних граматичких начела, знања о томе како се језик користи у друштвеним контекстима за обављање комуникативних функција, те како се комуникативне функције могу спајати према начелу дискурса. Осим тога неки аутори сматрају да се виши облици језика морају учити експлицитно. Иако се граматичка правила и језичке структуре могу изводити индукцијом, то је спор процес и за такво усвајање правила језичког система је потребно много више времена.

Нека истраживања су показала да формална настава граматике може позитивно утицати на брзину учења страног језика, на тачност и на трајно запамћивање. Кроз формално, те функционално вежбање експлицитно знање постаје део учениковог имплицитног лингвистичког знања. Теоретски, настава граматике води побољшању језичких компетенција. Чини се да се више не поставља питање избора – предавати граматику или не, граматика или развијање комуникативних вештина, већ треба пронаћи избалансирану комбинацију између наставе граматике и течног усвајања језика узимајући у обзир факторе као што су ученикове потребе, очекивања, циљеви наставе, итд.

7. Настава вокабулара

У седмом поглављу инсистира се на чињеници да је настава вокабулара важан део у настави страног језика, те да би се одређена лексичка јединица сматрала добро обрађеном у настави страног језика, у обраду треба да буду укључена следећа правила: ортоепска, ортографска, флективна, синтаксичка, колокацијска, семантичка и прагматичка. Док усвајање језичких структура може наићи на отпор оних студената који језик проматрају само као средство комуникације, те нису заинтересовани за његову структуру, за усвајање ријечи студенти су увијек мотивисани. Усвајање речника, осим тога, ученицима је трајан изазов јер је лексички систем отворен и стално се ствара, развија и допуњава новим лексичким јединицама. Ти разлози утичу и на истраживања какав је метод, индуктивни или дедуктивни, експлицитна објашњења или имплицитно контекстуално учење вокабулара пожељно.

Емпиријски део рада

8. Популација и узорак истраживања

Након ових прегледа литературе о појединачним аспектима који су релевантни за њено истраживање кандидаткиња прелази на централни део свог рада, на *Емпиријски део рада*.

У осмом поглављу детаљно кандидаткиња описује на ком узорку студената на универзитетском нивоу (на Слобомир универзитету) и на који начин је приступила свом истраживању. Тако је укупан број студентске популације обухваћене истраживањем износи 218, од тога у 2009/2010. школској години је 56, у 2010/2011. школској години је 62 и у 2011/2012. школској години је 100.

Почетна фаза рада обухватила је тестирање студената друге и треће године

Филолошког факултета како би се утврдило њихово владање и познавање енглеског језика. Применио се тест знања о граматички и тестирао се ниво преводилачке компетенције код студената. Након урађеног теста, формирале би се експериментална и контролна група. Уједначавање група је урађено према аритметичкој средини и стандардној девијацији. Тест је урађен у септембру, на почетку зимског семестра наведених школских година. Разлика између експерименталне и контролне групе је била та што контролна група није имала интензивне вежбе из граматике и била је ускраћена за повратну информацију од стране предметног наставника у вези са грешкама које су направили. У току десет седмица студенти експерименталне групе су имали часове посебно одабраних граматичких јединица на којима су учили експлицитно знање тачно утврђених граматичких структура: врсте ријечи, именичка и предлошка синтагма, глаголска фраза, ред речи, слагање времена и врсте реченица.

9. Грешке у преводу – Лексичко-семантичка обрада и статистичка анализа

У поглављу деветом, кандидаткиња детаљно обрађује резултате везане за успех експерименталних и контролних група у домену вокабулара. Представљен је укупан број подвучених ријечи експерименталне и контролне групе друге године после првог, другог и трећег колоквијума на преводу са енглеског језика и укупан број подвучених речи експерименталне и контролне групе треће године после првог, другог и трећег колоквијума на преводу са српског језика.

Резултати анализе превода потврђују да експериментална група показује напредак у усвајању новог вокабулара у односу на контролну групу. Ово је потврђено изнесеним подацима израженим бројчано и процентуално и указује да након треће финалне фазе у процесу преводјења експериментална група са више успеха усваја и разуме нове речи и прави мањи број грешака, иако је готово једнак број подвучених речи које траже у речнику са студентима контролне групе. Студенти експерименталне групе тачније и прецизније и самоувереније обављају задатке преводјења у односу на студенте контроле групе који праве већи број грешака. Ако се узме у обзир чињеница да су студенти експерименталне групе имали додатна објашњења и инпут од стране предметног наставника, онда то потврђује тезу да металингвистичка компетенција помаже у остваривању бољих резултата у погледу вокабулара на крају тестирања.

Свакако је јасно да је потребно неко време да би се научени вокабулар интернализовао, а и да тек након одређеног броја и степена вежбања и понављања нове ријечи могу да се употребе приликом језичке писане (или усмене) продукције. Ово би могао бити одговор на лошије резултате разумевања, усвојености и употребе новог вокабулара од стране студената контролне групе.

10. Грешке у преводу – синтаксичко-морфолошка обрада и анализа (II година)

У десетом поглављу урађена је синтаксичко-морфолошка обрада и анализа грешака у преводу код обе групе на материјалу енглеског језика. У овом поглављу су представљене типичне и најчешће грешке експерименталне и контролне групе студената. Реч је о грешкама преводјења именица, именичких фраза, придева, прилошких одредби, предлога, чланова, глаголских облика и глаголских времена.

У експерименталној групи спроведена је експлицитна настава граматике уз јасно истацање граматичких правила и инсистирању на важности подучавања правила и граматичких структура. Граматичка правила су објашњавана и укратко формулисана тек након честих индивидуалних и колективних вежби.

Експлицитна настава граматике довела је до побољшања језичких способности. Видан је напредак у експерименталној групи и смањење броја грешака у односу на контролну групу од почетне до финалне фазе. Доказано је да су студенти обе групе, а посебно студенти експерименталне групе, одређене граматичке јединице усвојили и те исте грешке више нису понављали на тестовима. Највећи број грешака у превођењу је и даље евидентан код одређених именичких фраза, приједлога, у превођењу слагања времена на енглеском преводу, и код одређених именичких фраза, предлога, глаголских времена и превода трећег кондиционала на српском преводу. Финални тестови обе групе показују да је експериментална група напредовала више из разлога што је имала другачији приступ граматичким инструкцијама и повратну информацију од стране наставника која је била од користи у настави превођења.

У експерименталној групи, студенти су исправљали, описивали и објашњавали своје грешке уз помоћ наставника. Задатак исправљања, објашњења и описивања је тестирао способност студента да користи своје знање о граматички, пошто је сваки пример грешке могао да се објасни и исправи. Студенти су морали и да опишу категорију и да објасне правило. Синтактичка, морфолошка, лексичко-семантичка и прагматичка обиљежја језика су била укључена.

11. Грешке у превођењу – синтаксичко-морфолошка обрада и анализа (III година)

У једанаестом поглављу урађена је синтаксичко-морфолошка обрада и анализа грешака у превођењу код обе групе на материјалу српског језика. У овом поглављу су представљене типичне и најчешће грешке експерименталне и контролне групе студената. Реч је о грешкама превођења именица, именичких фраза, придева, прилошких одредби, предлога, чланова, глаголских облика и глаголских времена.

У експерименталној групи спроведена је експлицитна настава граматике уз јасно истацање граматичких правила и инсистирању на важности подучавања правила и граматичких структура. Граматичка правила су објашњавана и укратко формулисана тек након честих индивидуалних и колективних вјежби.

Експлицитна настава граматике довела је до побољшања језичких способности. Видан је напредак у експерименталној групи и смањење броја грешака у односу на контролну групу од почетне до финалне фазе. Доказано је да су студенти обе групе, а посебно студенти експерименталне групе, одређене граматичке јединице усвојили и те исте грешке више нису понављали на тестовима. Највећи број грешака у превођењу је и даље евидентан код одређених именичких фраза, приједлога, у превођењу слагања времена на енглеском преводу, и код одређених именичких фраза, предлога, глаголских времена и превода трећег кондиционала на српском преводу. Финални тестови обе групе показују да је експериментална група напредовала више из разлога што је имала другачији приступ граматичким инструкцијама и повратну информацију од стране наставника која је била од користи у настави превођења.

У експерименталној групи, студенти су исправљали, описивали и објашњавали своје грешке уз помоћ наставника. Задатак исправљања, објашњења и описивања је тестирао способност студента да користи своје знање о граматички, пошто је сваки пример грешке могао да се објасни и исправи. Студенти су морали и да опишу категорију и да објасне правило. Синтактичка, морфолошка, лексичко-семантичка и прагматичка обиљежја језика су била укључена.

12. Закључак

У последњем поглављу кандидаткиња утврђује да је металингвистичка компетенција или металингвистичко знање у настави превођења као посебна врста студентовог експлицитног знања о језику, важан аспект наставе. На основу добијених резултата емпиријског истраживања доказано је да метајезичка способност игра битну улогу у бирању стратегије употребе речника. Анализа грешка са морфосинтаксичког аспекта такође показује да извесну предност у преводилачкој вештини и знању имају такође студенти који су имали више експлицитних објашњења и више активности у којима се инсистирало на усвајању и знању експлицитних лексичких и граматичких правила. Према томе, може се закључити да ово истраживање показује да подизање граматичке свести олакшава стицање преводилачке компетенције у настави страног језика на универзитетском нивоу.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији. Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Облици и врсте превођења у историји преводилаштва. Часопис *Радови Филозофског факултета Пале*, Универзитет у Источном Сарајеву. Бр. 13, књига 1. 743-747.

2.) Васиљевић Стокић, Т. (2012). Проблеми еквиваленције у настави превођења као резултат социокултурних разлика између изворног и циљног језика. Зборник радова са научног скупа *Наука и Идентитет*, Филозофски факултета Пале, Универзитет у Источном Сарајеву. Бр. 13, књига 1. 743-747.

3.) Васиљевић Стокић, Т. (2010). Проблеми превођења у настави страног језика на универзитетском нивоу. Часопис из области културе, науке, умјетности и образовања *Значења*, бр. 67. 165-173.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања било је да се утврди различитост метода и приступа граматичким инструкцијама, да се испита да ли вежбе и активна интеракција са наставником утичу на развој металингвистичке компетенције у настави превођења на универзитетском нивоу, да се испита утицај вежби употребе двојезичних речника и повратне информације од стране предметног наставника у вези са задацима превођења на материјалу енглеског и српског језика на усвајање вокабулара у енглеском језику, да се утврди да ли употреба двојезичних речника уз активну интеракцију са предметним наставником битно доприноси смањењу грешака у избору правилних еквивалената, да се утврди да ли интеракција

наставника са студентима и повратна информација у вези са њиховим грешкама има више ефекта на тачност употребе граматичких структура, да се утврди значај интензивне наставе граматике уз јасно иступање утицаја граматичких правила на експлицитно граматичко знање студента и да се утврди да ли адекватна повратна информација у адекватно време може да буде од користи у настави превођења.

Ово истраживање показује да је металингвистичка компетенција или металингвистичко знање у настави превођења као посебна врста студентовог експлицитног знања о језику, важан аспект наставе. На основу добијених резултата емпиријског истраживања доказано је да метајезичка способност игра битну улогу у бирању стратегије употребе рјечника.

Мр Тијана Васиљевић Стокић је показала овим истраживањем да подизање граматичке свести олакшава стицање преводилачке компетенције у настави страног језика на универзитетском нивоу. Анализа грешка са морфосинтаксичког аспекта такође показује да извесну предност у преводилачкој вештини и знању имају такође студенти који су имали више експлицитних објашњења и више активности у којима се инсистирало на усвајању и знању експлицитних лексичких и граматичких правила.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидаткиња је изабрала значајан и недовољно истражен проблем металингвистичка компетенција или металингвистичко знање у настави превођења на универзитетском нивоу. Коректно је пројектовала циљеве и реализовала научно истраживање. Адекватан узорак, адекватан говорни корпус, адекватне методе прикупљања података, као и адекватне методе анализе довеле су до валидних истраживачких налаза који потврђују да докторска дисертација **„Металингвистичка компетенција у настави превођења на универзитетском нивоу (на материјалу енглеског и српског језика)“** кандидаткиње Тијане Васиљевић Стокић представља значајан и оригиналан научни допринос у области лингвистике. Поред научног доприноса у области лингвистике, вредни истраживачки налази продубљују сазнања и отварају истраживачке смерове и у тангентним научним областима које се баве методиком и наставом страног језика.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцјене дисертације, комисија предлаже:

На основу свега наведеног, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију **мр Тијана Васиљевић Стокић** под насловом **„Металингвистичка компетенција у настави превођења на универзитетском нивоу (на материјалу енглеског и српског језика)“** и предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да извештај **прихвати** и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидаткињу **позове на усмену одбрану** рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Весна Половина, редовни професор
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Др Маја Миличевић, доцент
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Др Зорка Кашић, редовни професор
Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и
рехабилитацију